

ปัญหาการกำหนดค่าค่าธรรมเนียมศาลในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในคดีปกครอง
The problem of specifying the court fee on the enforcement of
the verdict of the arbitrator in the administrative case

สิริวรรณ แพชนะ¹ จิตรดารมย์ รัตน์วุฒิ²

Siriwan Paechana¹ Jitdarom Rattanawut²

¹นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร .0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล 61052538209@student.sru.ac.th

²รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

โทร .0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล lawman077355623@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักเกณฑ์การเสียค่าธรรมเนียมศาลในคดีปกครองตามกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ.2542) ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลปกครองเกี่ยวกับการเสียค่าธรรมเนียมศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. 2542ซึ่งดำเนินการศึกษาในลักษณะวิจัยเชิงคุณภาพการวิเคราะห์เอกสารโดยศึกษาเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารหรือนิตยสารทางกฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา สถิติ และข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับมาตรการการเสียค่าธรรมเนียมศาลในคดีปกครอง

จากการศึกษาพบว่า การฟ้องคดีแพ่งกับการฟ้องคดีปกครองมีหลักการเสียค่าธรรมเนียมศาลที่ต่างกัน กล่าวคือในการดำเนินคดีทางแพ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ยื่นคำฟ้องต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่มีกฎหมายยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลซึ่งเหตุที่ต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมศาลในคดีแพ่งเนื่องจากการดำเนินคดีแพ่งแต่ละเรื่องนั้น มีขั้นตอนและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นค่าดำเนินการทางธุรการศาลหรือค่าใช้จ่ายในทางศาลเอง แต่สำหรับการฟ้องคดีปกครองนั้น โดยหลักคือผู้ฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลเว้นแต่กรณีมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. 2542 คือ คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดและความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรและคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองที่ผู้ฟ้องคดีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ตามมาตรา 45วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาพบว่า มีแนวทางเพื่อให้การยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่อศาลที่อยู่ในเขตอำนาจ ไม่ว่าจะอยู่ในเขตศาลแพ่ง หรือศาลปกครองอยู่บนหลักแห่งความเสมอภาคควรบัญญัติหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาล สำหรับการยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่อศาลปกครอง โดยควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 45 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 จากที่บัญญัติว่า “การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้” โดยควรบัญญัติเพิ่มความในตอนที่ห้าต่อท้ายบทบัญญัติเดิมว่า “และการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการสำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราที่ระบุไว้ในข้อ (1) (ข) ของตารางเดียวกัน

คำสำคัญ: ค่าธรรมเนียมศาล, อนุญาโตตุลาการ, คดีปกครอง

Abstract

The objectives of this study encompassed two main aspects: 1) to examine the criteria for the payment of court fees in administrative cases as outlined in the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999), 2) to analyze previous judgments rendered by the Administrative Court regarding the payment of court fees in accordance with the aforementioned Act. This study employed a qualitative approach, utilizing various sources such as legal documents, theses, articles from scholarly or legal journals, seminar handouts, statistics, and information obtained from both Thai and foreign websites, with the focus on exploring the different measures associated with the payment of court fees in administrative cases.

The research findings indicated that 1) there were distinct criteria for payment of court fees in civil lawsuits and administrative lawsuits. In the context of civil proceedings, it was customary for litigants to bear the burden of court fees unless a specific provision existed for exemption from such fees. The inclusion of court fees in civil lawsuits could be attributed to several factors. One was the complex nature of civil proceedings, which involved multiple steps and entailed various expenses related to court administration and operations. However, in the case of administrative lawsuits, plaintiffs were exempt from paying court fees, except in situations specified in Section 9, Paragraph 1 (3) or (4) of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999). These situations included disputes related to violations and other criminal acts committed by administrative organizations or government officials in the exercise of their legal authority, as well as cases involving non-compliance with legal obligations, delayed operations, or disputes arising from administrative contracts. In such cases, plaintiffs were required to pay the court fees as stipulated in Section 45, Paragraph 4, of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999); 2) the previous rulings of the Administrative Court regarding the payment of court fees included procedures for filing complaints in order to ensure compliance with the decisions made by the arbitrators in both the Civil Court and the Administrative Court, based on the principle of equality. The criteria regarding court fees for submitting complaints with the Administrative Court should have been explicitly stated in order to ensure compliance with the decisions made by arbitrators. Therefore, the present study suggested the amendment of Section 45 in Paragraph 4 of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999). This section stated that “court fees were not required for filing lawsuits, except in cases where the lawsuit pertained to an order to pay money or assets, as specified in Section 9 of Paragraph 1 (3) or (4). In such cases, the court fee must be paid according to the capital rate outlined in Table 1 of the Civil Procedure Code, specifically for cases that seek relief from suffering that could be quantified in monetary terms”. It was recommended that the aforementioned statement be appended to the conclusion of the corresponding section that “stipulating the submission of a petition to the court to enforce or annul the arbitrators' decisions in cases where relief from suffering was sought and such relief could be quantified in monetary terms. Additionally, the court fees should be paid in accordance with the prescribed capital rate as outlined in Item (1) (๗) of the same table”.

ความสำคัญของปัญหา

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการถือเป็นการระงับข้อพิพาทอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเกิดจากความสมัครใจในการทำสัญญาระหว่างคู่กรณีพิพาท โดยการอนุญาโตตุลาการถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาความยุ่งยากให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณี การอนุญาโตตุลาการจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อคู่กรณีพิพาทได้ทำการตกลงกันไว้ด้วยความสมัครใจในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะทางด้านธุรกิจเท่านั้น การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้ยังถูกนำไปใช้กับการระงับข้อพิพาททางแพ่งอีกด้วย คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง(มาตรา9(6)) กรณีข้อพิพาทอันเกิดจากสัญญาทางปกครอง คู่สัญญาอาจมีการกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทนั้นด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545กำหนดให้การคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาด และเมื่อข้อพิพาทจากสัญญาทางปกครองเป็นคดีพิพาทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาคดีปกครอง ดังนั้นการคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจึงเป็นคดีพิพาทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ประกอบมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เช่น ผู้ร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ และผู้คัดค้านทั้งสองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้บังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าว อันเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

การฟ้องคดีเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการต่อศาลตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ สามารถดำเนินการได้ ๒ กรณี คือ

กรณีที่ ๑ การฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ มาตรา ๔๐ วรรคสาม ในกรณีต่างๆ ที่คู่พิพาทฝ่ายที่ขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดสามารถพิสูจน์ได้ เช่น คู่สัญญาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือในกรณีที่คู่พิพาทไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น องค์ประกอบดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้ เป็นต้น และในกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่า คำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการอนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมาย หรือการยอมรับหรือการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

กรณีที่ ๒ การฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ มาตรา ๔๒ บัญญัติให้คู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้ หลักกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองทั่วไปประการหนึ่งที่ถือเป็นลักษณะพิเศษของวิธีพิจารณาคดีปกครอง คือ การดำเนินคดีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี (Action) ต่อศาลปกครอง เพราะถือเป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง โดยค่าใช้จ่ายที่สำคัญในการฟ้องคดีได้แก่ค่าธรรมเนียมศาล (Court Fees) ซึ่งหมายถึง ส่วนที่คู่ความในคดีต้องชำระให้แก่ศาลในการดำเนินคดีเช่น ค่าขึ้นศาล ค่าคำร้องขอต่าง ๆ ค่าเอกสาร ค่าคำฟ้อง เมื่อชำระต่อศาลแล้วยอมตกเป็นรายได้ของแผ่นดิน

การฟ้องคดีแพ่งกับการฟ้องคดีปกครองมีหลักการเสียค่าธรรมเนียมศาลที่ต่างกันกล่าวคือในการดำเนินคดีทางแพ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ยื่นคำฟ้องต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่มีกฎหมายยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งเหตุที่ต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมศาลในคดีแพ่งเนื่องจากการดำเนินคดีแพ่งแต่ละเรื่องนั้น มีขั้นตอนและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคำดำเนินการทางธุรการศาลหรือค่าใช้จ่ายในทางศาลเองแต่สำหรับการฟ้องคดีปกครองนั้น โดยหลักคือผู้ฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลเว้นแต่กรณีมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. 2542 คือ คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดและความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่

(Desertion) ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรและคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ที่ผู้ฟ้องคดีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ตามมาตรา 45วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ในการยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองในปัจจุบัน เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องการตีความกฎหมาย โดยศาลปกครองกลางสั่งให้ผู้ร้องชำระค่าธรรมเนียมศาล กรณีดังกล่าว นักกฎหมายบางคนมีความเห็นว่าการฟ้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 9 (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ร้องต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลตามนัยมาตรา 45 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เนื่องจากตามมาตรา 45 วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4)...” แต่โดยสภาพของความเป็นจริงนั้น การยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ใช่การฟ้องคดีเพื่อขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง เนื่องจากการยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นการดำเนินการตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่บัญญัติให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ในกรณีที่การร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 54วรรคสี่ย่อมมีผลต่อความเท่าเทียมหรือเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในกรณีที่มีการร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่อศาลยุติธรรมผู้ร้องจึงต้องชำระค่าธรรมเนียมในอัตราวันละ 0.5 ตามตารางท้ายวิธีพิจารณาความแพ่ง

จากข้อพิจารณาดังกล่าว กรณีคดีใดที่ศาลปกครองกลางเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ การยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มิใช่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แต่อย่างไรก็ตามที่ศาลปกครองมีคำสั่งให้ผู้ร้องต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลตามกฎหมายในกรณีขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 45 วรรค 4 ของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ดังนั้นการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับหรือเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นคดีที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือไม่ ผู้ร้องไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 45วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ดังนั้นการชำระค่าธรรมเนียมศาลในกรณีดังกล่าวจึงควรต้องมีการตีความอย่างเคร่งครัดให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรม รวดเร็ว อันเป็นการดำรงไว้ซึ่งความเสมอภาคและยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาหลักเกณฑ์การเสียค่าธรรมเนียมศาลในคดีปกครองตามกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542
2. ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลปกครองเกี่ยวกับการเสียค่าธรรมเนียมศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

สมมติฐานของการศึกษา

การเสียค่าธรรมเนียมกรณีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นการร้องขอให้ศาลบังคับเพื่อให้ใช้เงินหรือจ่ายค่าทดแทนอย่างหนึ่งจึงควรมีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการเสียค่าธรรมเนียมที่ชัดเจนเหมือนการร้องขอให้บังคับในคดีแพ่งเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมในการเก็บค่าธรรมเนียม

ขอบเขตของการศึกษา

งานศึกษานี้มีขอบเขตในการศึกษามาตรการในการเสียค่าธรรมเนียมตามมาตรา9(6)กรณีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการควรมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อสร้างและส่งเสริมความเสมอภาคและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียม

วิธีดำเนินการศึกษา

งานศึกษานี้ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เอกสารโดยศึกษาเอกสารจากตัวบทกฎหมาย ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารหรือนิตยสารทางกฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา สถิติ และข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดค่าค่าธรรมเนียมศาลในคดีปกครอง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1) ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลด้านกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดค่าค่าธรรมเนียมศาล โดยสามารถแยกพิจารณาจากกฎหมายของประเทศไทย ดังนี้

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีนักกฎหมายให้คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ค่าค่าธรรมเนียม” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไปในสองแนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ค่าธรรมเนียม หมายถึง มูลค่าซึ่งคู่ความหรือบุคคลใด ๆ จะต้องเสียเป็นจำนวนเงินให้แก่ศาลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินหรือต่อสู้คดีในศาลตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

แนวทางที่สอง เห็นว่า ค่าธรรมเนียม หมายถึง จำนวนเงินซึ่งศาลสั่งให้คู่ความฝ่ายหนึ่งชำระให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นการชดเชยคู่ความฝ่ายนั้นสำหรับค่าใช้จ่ายรวมทั้งค่าธรรมเนียมที่ได้เสียไปในการเป็นความกัน”

เมื่อพิจารณาการอธิบายความหมายของคำว่า “ค่าค่าธรรมเนียม” ข้างต้น ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2551ซึ่งได้กำหนดประเภทของค่าธรรมเนียมเอาไว้ จะเห็นได้ว่า “ค่าค่าธรรมเนียม” หมายถึงค่าธรรมเนียมค่าธรรมเนียมศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ต้องเสีย อันเป็นจำนวนเงินซึ่งคู่ความได้เสียไปสืบเนื่องจากการดำเนินคดีเป็นการล่วงหน้า และศาลจะสั่งให้คู่ความฝ่ายหนึ่งซึ่งตามปกติ ได้แก่ คู่ความฝ่ายที่แพ้คดี เป็นผู้รับผิดชอบในจำนวนเงินดังกล่าวในขั้นที่สุด กล่าวคือรับผิดชอบทั้งในส่วนของตนเองและในส่วนของคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่ง โดยต้องชดเชยเงินให้แก่คู่ความดังกล่าวตามจำนวนที่คู่ความฝ่ายนั้นต้องเสียไปด้วย

ทั้งนี้ จำนวนเงินที่เป็นค่าธรรมเนียมกับจำนวนเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ทั้งหมดเนื่องจากการดำเนินคดีของคู่ความ อาจเป็นจำนวนเดียวกันหรือไม่ใช่จำนวนเดียวกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องระดับการ

ผลึกษาค่าฤชาธรรมเนียมตามกฎหมายไทย ค่าฤชาธรรมเนียมจึงประกอบด้วยจำนวนเงินที่คู่ความต้องชำระในการดำเนินกระบวนการพิจารณา 3 ประเภท กล่าวคือ

(1) ค่าธรรมเนียม

“ค่าธรรมเนียม” หมายถึง เงินที่ต้องชำระให้แก่ทางราชการตามที่กฎหมายกำหนดเมื่อได้รับบริการอย่างหนึ่งอย่างใดจากรัฐที่ไม่เกี่ยวกับกระบวนการทางศาล เช่น ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในตาราง 5 ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(2) ค่าธรรมเนียมศาล

“ค่าธรรมเนียมศาล” หมายถึง เงินที่คู่ความหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีจะต้องเสียให้แก่ศาลหรือเจ้าพนักงานศาล แล้วแต่กรณี ตามที่กฎหมายบังคับไว้ให้จำต้องเสีย เนื่องในการดำเนินคดีในศาล โดยเงินที่คู่ความหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีได้ชำระต่อศาลหรือเจ้าพนักงานศาล ดังกล่าวจะตกเป็นรายได้ของแผ่นดินต่อไปเช่น ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล) ตามตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามตาราง 2 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(3) ค่าใช้จ่ายประการอื่น

ค่าใช้จ่ายประการอื่นที่ถือเป็นค่าฤชาธรรมเนียมมีทั้งสิ้น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ค่าใช้จ่ายที่คู่ความหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีจะต้องเสียให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเนื่องในการดำเนินคดีในศาล ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้แก่ ตาราง 3 ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล ตาราง 4 ค่าพยาบาลค่าพาหนะและค่าเช่าที่พักของพยานกับครัวเรือนที่ ตาราง 6 ค่าทนายความ และตาราง 7 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

2) ค่าใช้จ่ายอื่นบรรดาที่กฎหมายบังคับให้ต้องเสีย กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่คู่ความต้องเสียไปเนื่องจากการดำเนินคดีนอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นค่าธรรมเนียมและค่าธรรมเนียมศาล ทั้งนี้ ตามประเภท และตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์เอกสารเป็นค่าธรรมเนียมตามมาตรา 129 (2) แม้จะไม่ได้มีการกำหนดไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายอื่นที่กฎหมายบังคับให้ต้องเสีย โดยศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายส่วนนี้ได้หลักการเกี่ยวกับค่าฤชาธรรมเนียม แม้ว่าระบบค่าฤชาธรรมเนียมในแต่ละประเทศอาจจะมีรูปแบบและหลักเกณฑ์ในรายละเอียดปลีกย่อยที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปแต่ทว่าหลักเกณฑ์เหล่านั้นไม่ได้มีรากฐานที่แตกต่างกันในข้อสาระสำคัญแต่อย่างใดเพราะต่างมีขึ้นเพื่อตอบสนองให้วัตถุประสงค์ของค่าฤชาธรรมเนียมสามารถบรรลุไปด้วยดีซึ่งหลักการเกี่ยวกับค่าฤชาธรรมเนียมมีทั้งสิ้น 3 ประการดังต่อไปนี้ (1) มาตรการเยียวยาชดเชย (Indemnification) โดยทั่วไปคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีจะเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงแห่งคดีและจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีต้องเสียไปตามที่จำเป็นในฐานะค่าฤชาธรรมเนียมให้แก่คู่ความฝ่ายนั้นตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อเป็นการเยียวยาชดเชยความเสียหายที่ได้รับเนื่องจากการเป็นความกันอันสอดคล้องกับหลักความยุติธรรมและหลักเหตุผลของเรื่อง (Nature of Thing) ทั้งนี้ เพราะค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นเลยหากคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนพึงมี ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ในทางกฎหมายหรือในฐานะบุคคลผู้สุจริตพึงกระทำเช่นไม่นำคดีอันไม่มีมูลมาฟ้องศาลหรือปฏิบัติกรชำระหนี้ ให้ต้องตรงตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เป็นต้น

ค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีต้องชำระให้แก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นต้องไม่เกินกว่าค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คู่ความฝ่ายนั้นเสียไปตามความเป็นจริง เพราะการกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมมุ่งหมายเพื่อเยียวยาชดเชยคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีเป็นสำคัญ ไม่ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ผลกำไรแก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี หรือเพื่อลงโทษคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีแต่อย่างใดหรืออีกนัยหนึ่งสิ่งที่จะเป็นค่าฤชาธรรมเนียมได้ ต้องอยู่ภายในกรอบของค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเป็นความกันเท่านั้น และโดยปกติมักจะเป็นการเยียวยาชดเชยแต่เพียงบางส่วน ไม่ครอบคลุมจำนวนเงินทั้งหมดที่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีต้องเสียไป

อย่างไรก็ดี นักกฎหมายบางส่วนเห็นว่าจะเป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีมากกว่า ถ้าให้มีการชดเชยเต็มตามจำนวนที่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีต้องเสียไปตามความจำเป็น (Full Costs Recovery) แต่ก็มึ้นักกฎหมายอีกฝ่ายโต้แย้งว่าการชดเชยเต็มจำนวนอาจก่อให้เกิดการฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงเกินกว่าเหตุโดยคู่ความที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเหนือกว่าได้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดระดับที่เหมาะสมในการเยียวยาชดเชยภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี การกำหนดค่าฤชาธรรมเนียม จึงควรสะท้อนถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คู่ความต้องเสียไปตามความเป็นจริงและไม่เป็นจำนวนที่สูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น ถ้าช่องว่างระหว่างค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คู่ความต้องเสียไปตามความเป็นจริง กับค่าฤชาธรรมเนียมที่กฎหมายกำหนดให้ชดใช้แก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีต่างกันมากจนเกินไปย่อมไม่เป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี เพราะคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีจะไม่ได้รับการเยียวยาชดเชยเท่าที่ควร ขณะเดียวกันถ้าค่าฤชาธรรมเนียมที่กฎหมายกำหนดให้ชดใช้แก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีเป็นจำนวนเงินที่สูงเกินกว่าที่ควรจะเป็นสำหรับการฟ้องร้องดำเนินคดีดังกล่าวย่อมไม่เป็นธรรมแก่คู่ความฝ่ายที่แพ้คดี ที่จะต้องรับภาระที่สูงกว่าปกติ กล่าวโดยสรุปการกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมควรคำนึงถึงระดับที่เหมาะสมในการเยียวยาชดเชยภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่อยู่เสมอ และสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม (2) มาตรการขัดขวาง (Deterrence) ค่าฤชาธรรมเนียมสามารถใช้เป็นมาตรการขัดขวางพฤติกรรมเกี่ยวกับคดีที่มีขอบของคู่ความได้ในสองรูปแบบ กล่าวคือ

1) ขัดขวางการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีโดยไม่มีมูล (Frivolous Actions or Defences) ทำให้ประชาชนเกิดความลังเลก่อนที่จะใช้กระบวนการทางศาลเพื่อการใช้สิทธิเรียกร้องในสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิหรือไม่สมควรจะได้รับ (Unmeritorious Claim) และบุคคลผู้มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นคนหนึ่งอย่างชัดเจนไม่ว่าจากมูลหนี้ที่เป็นนิติเหตุหรือนิติกรรมก็ไม่ควรได้รับความสะดวกในการใช้กระบวนการทางศาลเป็นเครื่องมือในการประวิงเวลาหรือหลีกเลี่ยงจากความรับผิดชอบดังกล่าว

2) ป้องกันไม่ให้เกิดขั้นตอนในการดำเนินคดีที่ไม่จำเป็นหรือไม่เหมาะสม (Improper or Unnecessary Steps in the Litigation) กล่าวคือ กำหนดสภาพบังคับ (Sanction) ให้คู่ความต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของศาลและกฎเกณฑ์ทางวิธีพิจารณา หากคู่ความฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว ย่อมได้รับผลร้ายจากภาระความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม ทำให้คดีสามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่าย โดยไม่เกิดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ไม่เกิดพฤติกรรมการประวิงคดี และไม่เกิดการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยไม่สุจริต อันเป็นประโยชน์ต่อทั้งคู่ความเองและต่อบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้หรือจะใช้กระบวนการทางศาล

(3) มาตรการสนับสนุนการตกลงระงับข้อพิพาท (Encouragement of Settlement) การพิจารณาพิพากษาคดีชอบที่จะเป็นวิธีสุดท้ายที่จะนำมาใช้เฉพาะเมื่อคู่ความไม่อาจตกลงระงับข้อพิพาทกันได้ เพราะการตกลงระงับข้อพิพาทระหว่างคู่ความเป็นเครื่องยืนยันถึงหลักความตกลงอันเป็นหลักสำคัญในการดำเนินคดีแพ่งซึ่งถือว่าคู่ความอยู่ในฐานะประธานแห่งคดี และก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ ในส่วนของคู่ความ ทำให้ประหยัดเวลาประหยัดค่าใช้จ่าย คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างพึงพอใจไม่มีใครแพ้ใครชนะและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความดำรงอยู่ต่อไป และในส่วนของศาลทำให้คดีเสร็จไปจากศาลโดยเร็ว และช่วยลดปริมาณคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาล การตกลงระงับข้อพิพาทจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 กำหนดให้ศาลควรส่งเสริมให้มีการตกลงระงับข้อพิพาทระหว่างคู่ความในโอกาสที่ศาลเห็นสมควรเท่าที่สามารถกระทำได้นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสในการตกลงระงับข้อพิพาทระหว่างคู่พิพาท ศาลยุติธรรมจึงมีการให้บริการประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความจำนงต่อศาลเพื่อขอให้ส่งคดีเข้าระบบงานไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อลดข้อจำกัดของการไกล่เกลี่ยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ มีการ “แยกคน” (ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีกับผู้พิพากษาที่ไกล่เกลี่ยเป็นคนละคน “แยกสำนวน” (ตั้งสำนวนไกล่เกลี่ยขึ้นต่างหากเพื่อมิให้ข้อเท็จจริงในการไกล่เกลี่ยปรากฏในสำนวนพิจารณา และ “แยกห้อง” (สร้างห้องไกล่เกลี่ยขึ้นในลักษณะเป็นห้องประชุม มิใช่ห้องพิจารณาคดี) ค่าฤชาธรรมเนียมเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการตกลงระงับข้อพิพาทอย่าง

สมเหตุสมผลระหว่างคู่ความ โดยสร้างเหตุจูงใจทางการเงินเพื่อเปิดโอกาสให้มีการตกลงระงับข้อพิพาทในทุกชั้นตอนของคดี และรวมถึงสนับสนุนให้มีการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากไม่ใช่ทุกกรณีที่จะจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเสมอไป แต่อาจใช้การไกล่เกลี่ย (Mediation) การ หรือการระงับข้อพิพาททางเลือกวิธีอื่น ๆ แทนได้ และมีการกำหนดผลร้ายแก่คู่ความฝ่ายที่ไม่ให้ความร่วมมือในการตกลงระงับข้อพิพาทโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรด้วย

หลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้ปฏิบัติกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกัน หรือไม่เลือกปฏิบัติ หลักความเสมอภาคคือหลักที่ว่า ในสถานการณ์ที่เหมือนกันจะต้องปฏิบัติด้วยหลักเกณฑ์เดียวกันและหลักความเสมอภาคจึงไปได้กับการปฏิบัติหรือการตรากฎหมายที่แตกต่างกันในสถานการณ์ที่แตกต่างกันความเสมอภาคในกฎหมายหรือเท่าเทียมกันในกฎหมายเป็นหลักพื้นฐานของความยุติธรรมซึ่งความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ยอมรับการโดยทั่วไปโดยมีสองลักษณะดังนี้ ประการที่หนึ่ง ความยุติธรรมในแง่แบ่งปันส่วนโดยการวางมาตรฐานว่าส่วนไหนเป็นสิทธิของใครการแบ่งปันส่วนไม่ได้หมายถึงในเรื่องทรัพย์สินในทางเอกชนเท่านั้น ยังหมายถึงในทางกฎหมายมหาชนอีกด้วย โดยวางหลักไว้ว่า สิ่งเหมือนกันก็ควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน สิ่งต่างก็ควรได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันด้วยนั้น หลักความเสมอภาคในการดำเนินคดี หมายความว่าบุคคลทุกคนที่ต้องใช้หรือถูกไต่ถามยังสิทธิเรียกร้องทางศาลย่อมจะต้องสามารถเข้าถึงเข้าสู่การพิจารณาในศาลอำนาจได้อย่างเท่าเทียมกันและได้รับการพิจารณาตามกระบวนการเดียวกันในระบบการแบ่งแยกสถาบันตุลาการโดยอาศัยเกณฑ์ทางเนื้อหาคดีอาจแบ่งแยกได้ออกเป็นศาลในคดีแพ่ง ศาลในคดีอาญาและศาลในคดีปกครองกล่าวได้ว่าศาลยุติธรรมนั้น ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักที่ใช้อำนาจตุลาการในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนจากกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและอาญาส่วนศาลปกครองทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักใน “กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง” เป็นองค์กรตุลาการที่ใช้อำนาจในการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายอีกทั้งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับ ประชาชนจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในขอบเขตของฝ่ายปกครองที่ต้องดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ถึงแม้ศาลปกครองจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองซึ่งจะส่งผลเป็นการป้องกันไม่ให้ฝ่ายปกครองใช้อำนาจที่ไม่พึงประสงค์ บิดเบือนการใช้อำนาจมีการใช้อำนาจผิดไปจากวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายก็ตามบทบาทของศาลปกครองก็ไม่ได้มีหน้าที่เพียงการชี้ขาดตัดสินคดีที่เกิดขึ้น หรือการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้ฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจอย่างถูกต้องและไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้เท่านั้น หากแต่การตัดสินคดี ของศาลปกครองนั้นมีประโยชน์ในการสร้างหลักกฎหมายปกครองหรือหลักกฎหมายทั่วไป ในทางปกครอง เช่น หลักความเสมอภาครวมทั้งการนำหลักกฎหมายปกครองทั่วไปที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักไปในทางปกครองมาใช้ในการวินิจฉัยทำให้เกิดบรรทัดฐานการบริหารราชการที่ดีให้กับฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเนื่องมาซึ่งการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักการสำคัญตามหลักนิติธรรมของการปกครองในประเทศสังคมประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองจึงมีความสัมพันธ์ไม่เพียงแต่ต่อกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเท่านั้นแต่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองยังใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารกิจการภาครัฐให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของมหาชนอย่างแท้จริงตัวอย่างเช่น แต่เดิมการที่บุคคลฟ้องคดีต่อศาลปกครองแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นไม่สามารถขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาได้ฉะนั้นหากไม่มีค่าธรรมเนียมวางต่อศาลศาลก็จะไม่รับฟ้องคดีกรณีเช่นนั้นจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวทำให้ความยุติธรรมมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดการเข้าถึงความเป็นธรรมที่แตกต่างกันการที่ศาลปกครองมิได้มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอย่างคนอนาถาจึงอาจขัดต่อหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมจะเห็นได้ว่าเป็นความเสมอภาคตามกฎหมายที่อยู่บนความไม่เสมอภาคและไม่มีเสรีภาพ ในความเป็นจริงตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากกฎหมายอย่างแท้จริงในขณะที่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่าหรือ

แย้งว่าย่อมถูกเอาเปรียบและถูกกดขี่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจากการเอาัดเอาเปรียบกันนั้น เกิดจากหลักความเสมอภาคเสรีภาพและกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายนั่นเอง ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงตามรูปแบบของกฎหมายเท่านั้นไม่ใช่ตามความเป็นจริง ดังนั้น ความเสมอภาคตามกฎหมาย ควรแปรเปลี่ยนเป็นความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจและสามารถนำเอาหลักความเสมอภาคมาเป็นข้อพิจารณาเพื่อนำไปสู่การกำหนดค่าชดเชยธรรมเนียนได้

2) อภิปรายผล

จากผลการศึกษารายละเอียดของกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าชดเชยธรรมเนียนศาลในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในคดีปกครองสามารถนำมาอภิปรายเป็นผลการศึกษาดังนี้

เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง

การฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ตามหลักในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 45 วรรคสี่

“การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่ การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สิน อันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ”

ซึ่งหลักในการฟ้องคดีปกครองนั้น ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล แต่มีข้อยกเว้นในการฟ้องคดีปกครองในคดีบางประเภทที่ให้อาศัยค่าธรรมเนียมศาล คือ การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สิน อันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งขอเน้นย้ำว่านี่ คือ ข้อยกเว้น ซึ่งการพิจารณาหลักและข้อยกเว้นจะได้กล่าวอีกทีหนึ่งในรายละเอียดต่อไป เมื่อพิจารณาประกอบระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2543 ข้อ 34 (2) คำฟ้องที่ ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน อันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ให้ผู้ฟ้องคดีชำระ ค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ โดยให้ชำระเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลออกใบรับให้ ซึ่งนั่นหมายความว่า ผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หากฟ้องเป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) และมีคำขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินด้วย ผู้ฟ้องคดีนั้นเองจะต้องเป็นผู้เสียค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมจากจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้อง ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งก็ถูกต้องตามหลักการที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เรียกร้องกล่าวอ้าง เอาเงินหรือทรัพย์สินจากอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อจะเอาเงินหรือทรัพย์สินมาเป็นของตนเองจึงต้องเป็นผู้เสียค่าธรรมเนียม โดยหลักคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ที่ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินเท่านั้น ที่ผู้ฟ้องคดีจะต้องเสียค่าธรรมเนียม ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 45 ซึ่งคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) (3) กล่าวโดยสรุป คือ คดีละเมิด คดีความรับผิดชอบอื่น และสัญญาทางปกครอง ในคดีทั้งสามประเภทนอกจากผู้ฟ้องคดีจะขอให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแล้ว ผู้ฟ้องคดียังอาจขอให้กระทำการ ละเว้นกระทำการได้ด้วยตามมาตรา 72 (3) (4) หากเป็นการขอให้กระทำการ หรือละเว้นกระทำการแล้ว ก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม เพราะมิได้ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน เจตนารมณ์ของข้อยกเว้นนี้ จึงเป็นเรื่องของการที่ผู้ใดเรียกเอาทรัพย์สินเป็นของตนเองผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบในค่าธรรมเนียม ดังนั้น ถึงแม้จะเป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แล้วก็ตาม ก็จะต้องพิจารณาในสวนคำขอด้วยว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายที่ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินหรือไม่ด้วยและเมื่อเป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ที่ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินแล้ว กฎหมายกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งในตาราง 1 ดังกล่าว ได้กำหนดประเภทคดีไว้ 4 ประเภท กล่าวคือ

1. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้
2. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้
3. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย
4. คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพ .....

กฎหมายให้เสียค่าธรรมเนียมตามอัตรา คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้เท่านั้น หรือเป็นเพียงการให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมตามตาราง 1 โดยใช้อัตราของคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งอัตราดังกล่าว คือ ทนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท ร้อยละ 2 ไม่เกิน 2 แสนบาท ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาท ร้อยละ 0.1 เป็นอัตราในการคำนวณค่าธรรมเนียมศาล สำหรับคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ที่ขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งคำว่า “ สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ” ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 นั้น เป็นเพียงชื่อประเภทคดี ตามตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเท่านั้น เพราะในตาราง 1 มีประเภทคดีอยู่หลายประเภทคดีด้วยกันตามที่กล่าวมาข้างต้น การพิจารณาตีความต้องพิจารณาทั้งประโยค กล่าวคือ “ ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ” มิใช่เป็นการบัญญัติ ให้มีประเภทคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 แต่อย่างใด และกรณีนี้ มิได้ทำให้คดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) เป็น คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไป เพราะกฎหมายให้ใช้เพียงอัตราของประเภทคดีนั้นเท่านั้น และได้มีการกำหนดประเภทคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 โดยตรงแต่อย่างใด หากมีการนำประเภทคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ มาบัญญัติไว้โดยตรงในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 แล้วให้คดีดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียม ในการยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลางเพื่อขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองในปัจจุบัน เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องการตีความกฎหมาย โดยศาลปกครองกลางสั่งให้ผู้ร้องชำระค่าธรรมเนียมศาล กรณีดังกล่าวนี้กฎหมายบางคนมีความเห็นว่าการฟ้องขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 9 (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ร้องต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลตามนัยมาตรา 45 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เนื่องจากตามมาตรา 45 วรรคสี่แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “ การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4)... ” แต่โดยสภาพของความเป็นจริงนั้น การยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ใช่การฟ้องคดีเพื่อขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง เนื่องจากการยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นการดำเนินการตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ที่บัญญัติให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการได้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจจากข้อพิพาทดังกล่าว กรณีคดีใดที่ศาลปกครองกลางเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ การยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (6) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มิใช่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แต่อย่างใด การที่ศาลปกครองมีคำสั่งให้ผู้ร้องต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลตามกฎหมายในกรณีขอเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่สอดคล้องกับ

บทบัญญัติในมาตรา 45 วรรค 4 ของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าการยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งขาดของอนุญาโตตุลาการ ผู้ร้องจึงต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตาม มาตรา 45 วรรคสี่ แห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ดังนั้นการสั่งให้ผู้ร้องชำระ ค่าธรรมเนียมศาลในกรณีดังกล่าวจึงควรต้องมีการตีความโดยเคร่งครัดให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่า ด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองเพื่อมิให้ก่อให้เกิดภาระหรือความเสียหายต่อคู่ความที่ได้รับความ เตือนร้อนจากคดีอยู่แล้วต้องหาเงินจำนวนมากมาวางต่อศาลอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรม รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายใน การอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว อันเป็นความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง

แนวทางพัฒนากฎหมายตามหลักความเสมอภาค

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 45 วรรคสี่ บัญญัติไว้ว่าการฟ้องคดี ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรค หนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง สำหรับคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ตั้งนั้น โดยหลักการฟ้องคดีปกครองไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม ยกเว้นการฟ้องคดีขอให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ในคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่น ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งปกครอง หรือคำสั่ง อื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร และคดีพิพาท เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองเท่านั้นที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล กล่าวได้ว่าระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองถูกออกแบบเพื่อ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เนื่องจากคดีพิพาทที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองล้วน เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครอง การฟ้องคดีปกครองโดยหลักจึงไม่เสียค่าธรรมเนียมศาล เพราะคดี ปกครองเกิดขึ้นมาจากการใช้อำนาจของรัฐในการมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะ เป็นการฟ้องในลักษณะขอปลดเปลื้องทุกข์ อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ กฎหมายจึงไม่บัญญัติให้ผู้ฟ้องคดีดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ในทางกลับกันการฟ้อง คดีที่เป็นการเรียกร้องหรือขอสิ่งอื่นใดที่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ จึงจำต้องเสียค่าธรรมเนียม เพราะถือว่าผู้นั้นได้ผล ประโยชน์จากรัฐ แม้รัฐจะมีการเก็บภาษีจากประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับความคุ้มครองจากรัฐโดย การอำนวยความสะดวก แก่พลเมืองของรัฐแล้วก็ตามแต่อาจไม่เพียงพอต่อความจำเป็น รัฐจึงต้องเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ บางประการที่ ผู้ใดต้องการผลประโยชน์จากรัฐ ผู้นั้นก็ควรที่จะเสียค่าธรรมเนียม อย่างไรก็ตามการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ศาลมิได้มุ่งหมายที่จะ จัดเก็บเพื่อเป็นรายได้ของแผ่นดินเป็นหลักแต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ฟ้องคดีได้ไตร่ตรองหรือยับยั้งชั่งใจในการฟ้องคดีหรือ เรียกค่าเสียหายมิให้เกินหรือสูงจากความเป็นจริงอันจะเป็นทางในการกลั่นแกล้งผู้ถูกฟ้องคดี ดังนั้น ค่าธรรมเนียมศาลจึงเป็น สิ่งที่ศาลกำหนดให้คู่ความชำระเพื่อใช้ในการดำเนินคดีทางศาล โดยการจัดเก็บค่าธรรมเนียมศาลนั้น กฎหมายจะกำหนดเป็น อัตราในการชำระ โดยคำนวณจากทุนทรัพย์ผู้ฟ้องคดีเรียกร้องต่อศาล ดังที่จะเห็นได้จากค่าธรรมเนียมศาลในคดีแพ่งนั้นเองใน การดำเนินคดีแพ่งไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาคู่ความจะต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลค่าขึ้นศาลในคดีแพ่งของ ประเทศไทย มีหลักกว่ายิ่งคดีมีทุนทรัพย์ที่เรียกร้องสูง ค่าธรรมเนียมศาลจะยิ่งแพง โดยการคิดค่าธรรมเนียมลักษณะนี้มีข้อดีที่ ได้ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมการฟ้องแบบพรวดเพื่อเพื่อไม่ให้มีคดีเข้าสู่ระบบศาลมากเกินไปจนคดีล้นศาล คดีทางแพ่งซึ่ง มีการเสียค่าธรรมเนียมศาลในปัจจุบันนั้นมีความครอบคลุมคดีหลายประเภท ทั้งเรื่องส่วนตัวและประโยชน์สาธารณะ ทั้งคดีที่ สามารถจบได้เร็วและคดีที่ยุ่ยากซับซ้อนต้องใช้เวลานาน ดังนั้น การคิดค่าธรรมเนียมศาลของคดีทั้งหมดในแนวทางเดียวกัน อาจทำให้เกิดกรณีที่ไม่เป็นธรรม เช่น การฟ้องร้องที่มีค่าเสียหาย สูงจนจ่ายค่าขึ้นศาลไม่ไหวอาจทำให้ต้องเลือกลดค่าเสียหาย ที่จะฟ้อง เพื่อให้จ่ายค่าขึ้นศาลถูกลง แม้เงินที่ได้มาอาจจะไม่พอชดเชยความเสียหายก็ตามศาลอาจพิจารณาปรับค่าธรรมเนียม เพิ่มเพื่อเป็นการลงโทษได้เช่นกัน เนื่องด้วยค่าใช้จ่ายที่คู่ความต้องเสียไปเนื่องในการดำเนินคดีนั้น ไม่ได้จำกัด เฉพาะค่าใช้จ่าย

ที่เป็นค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายประเภทที่กำหนดไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นบรรดาที่กฎหมายบังคับให้ต้องเสียเท่านั้น แต่ยังมีค่าใช้จ่ายประการอื่นอีกที่คู่ความต้องเสียไปนับตั้งแต่มีการเริ่มดำเนินคดีจนกระทั่งคดีเสร็จสิ้น เพราะฉะนั้นจึงเกิดแนวความคิดในการเพิ่มค่าธรรมเนียมขึ้นอีก ตารางหนึ่ง เป็นตาราง 7 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่ความในสวนนี้ ซึ่งตามกฎหมายเดิมไม่ถือเป็นค่าธรรมเนียมและคู่ความจะไม่มีสิทธิได้รับการเยียวยาชดเชยค่าใช้จ่ายดังกล่าวเลย ซึ่งทำให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นการกำหนดความรับผิดชอบในชั้นที่สุดสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงตามมาตรา 161 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น นอกจากศาลต้องกำหนดค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แทนกันตามมาตรา 6 แล้ว ศาลยังอยู่ในบังคับต้องกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามมาตรา 7 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วย โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดให้คู่ความฝ่ายที่จะต้องรับผิดชอบตามคำพิพากษาชดเชยให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรอันเป็นการเยียวยาชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่ความ นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นค่าธรรมเนียมที่ต้องชดเชยกันอยู่แล้ว ในลักษณะเป็นการเหมาจ่ายในภาพรวม โดยไม่ได้ระบุไว้เพื่อเยียวยาชดเชยค่าใช้จ่ายประการใดบ้าง แต่อัตราต้องไม่เกินร้อยละ 1 ของจำนวนทุนทรัพย์สำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์และอัตราไม่เกินห้าพันบาท สำหรับคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ ทั้งนี้ การใช้ดุลพินิจของศาลให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่คู่ความได้เสียไป รวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของคู่ความประกอบด้วยจากการที่ได้ทำการวิเคราะห์แนวทางการกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมตามที่ได้ กล่าวข้างต้น เห็นว่า การกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมนั้น ควรนำหลักการผลภาระค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนสาระสำคัญ (Substantial Costs Shifting) กล่าวคือ คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีมีสิทธิได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามประเภทและอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างแน่นอนตายตัวในรูปของตารางค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งอัตราที่กำหนดในตารางค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นอัตราที่มีความใกล้เคียงกับค่ากลางของค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่คู่ความโดยทั่วไป สมควรต้องเสียไปตามความเป็นจริงในการดำเนินคดีที่มีสาระสำคัญเป็นอย่างเดียวกันให้มากที่สุด หากคู่ความชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมประเภทนั้นก็ไม่มีสิทธิได้รับชดเชยส่วนที่เกินนั้นคืนจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งถึงแม้ว่าตนจะเป็นฝ่ายชนะคดีก็ตามจึงสามารถทำนายค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงแห่งคดีในเบื้องต้นได้ล่วงหน้าทำให้การกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมมีความชัดเจนและโปร่งใส แนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมศาลของประเทศไทยแทนที่แนวทางเดิมซึ่งก็คือการผลภาระค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนเล็กน้อย (Partial Costs Shifting) เพราะจะทำให้ช่องว่างระหว่างจำนวนเงินที่คู่ความต้องเสียไปตามความเป็นจริง (Actual Costs) กับจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้ชดเชยแก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี (Statutory Costs) ไม่แตกต่างกันมากนัก ขณะเดียวกันจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดให้ชดเชยกันก็ไม่เป็นจำนวนที่สูงเกินกว่าที่ควรจะเป็นด้วยสำหรับการที่กฎหมายปัจจุบันได้เพิ่มเติมตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตาราง 7 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีขึ้นใหม่อีกตารางหนึ่ง เห็นว่าแนวความคิดดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์แก่คู่ความเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่งเพราะจะช่วยลดช่องว่างระหว่างค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่ต้องเสียไปกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่จะได้รับชดเชยคืนอย่างไรก็ตาม การที่ตาราง 7 ใช้จำนวนทุนทรัพย์สำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์ และใช้จำนวนเงินที่กำหนดตายตัวสำหรับคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์มาเป็นเกณฑ์กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่สูง โดยศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามจำนวนที่เห็นสมควรไม่เกินอัตราค่าใช้จ่ายขั้นสูงดังกล่าว เห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายที่ศาลกำหนดให้จะมีลักษณะเหมาจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายโดยรวมของคู่ความ โดยไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงลงไปให้เห็นว่าครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่คู่ความต้องเสียไปในการดำเนินคดีประเภทใดบ้างและในอัตราเท่าใดการกำหนดในลักษณะเหมาจ่ายจึงไม่สามารถสะท้อนถึงค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริงที่คู่ความต้องเสียไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการใช้เกณฑ์กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่สูง ซึ่งให้ความสำคัญกับประเภทของคดีและจำนวนทุนทรัพย์ในคดี กล่าวคือ ในบางครั้งคดีที่มีทุนทรัพย์ต่ำหรือคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์ อาจมีการนัดพิจารณาคดีหรือใช้เวลาในการดำเนินคดีตลอดจนต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากกว่าคดีที่มีทุนทรัพย์สูงก็ได้ เนื่องจากมีความสลับซับซ้อนไม่ว่าในแง่ของจำนวนคู่ความหรือในแง่ของเนื้อหาแห่งคดีมากกว่า ดังจะเห็นได้จาก

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับคดีมีพยานหลักฐานซึ่งคดีที่มีพยานหลักฐานสูงอาจเข้าลักษณะเป็นคดีมีพยานหลักฐานหรือคดีที่มีพยานหลักฐานหรือคดีที่มีพยานหลักฐานต่ำกว่าอาจไม่เข้าลักษณะของคดีประเภทดังกล่าวเลยก็ได้ ทั้งนี้ การสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการใช้ศาลอย่างเหมาะสม โดยไม่เป็นการปิดกั้นคนบางกลุ่มเป็นโจทย์ที่ศาลยุติธรรมให้ความสำคัญมาตลอด ที่ผ่านมาศาลจึงมีระบบยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแก่ผู้มีรายได้น้อย แต่ยังคงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ซึ่งมีความไม่แน่นอน จึงควรใช้ฐานข้อมูลที่ชัดเจนมาประกอบการพิจารณา เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยว่างงาน เบี้ยผู้สูงอายุ รายได้ครัวเรือนเทียบเส้นความยากจน เป็นต้น ซึ่งจะรวดเร็วและชัดเจนกว่าการใช้ดุลยพินิจเพียงอย่างเดียว สำหรับค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกจากค่าขึ้นศาล ไม่ว่าจะเป็นค่าเดินทางมาศาล ค่าติดต่อประสานงาน ที่ผ่านมานั้นผู้ชนะคดีสามารถเรียก “ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี” จากฝ่ายที่แพ้คดีได้ แต่กลับไม่ค่อยมีการใช้กัน เนื่องจากไม่ทราบถึงวิธีดำเนินการที่แน่นอน หากมีกลไกสนับสนุนให้ผู้ชนะคดีเรียกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้อย่างชัดเจน จะช่วยขจัดเขยาะในการขึ้นศาล ถือเป็นความยุติธรรมอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ค่าธรรมเนียมศาลที่เป็นเสมือนค่าใช้จ่ายบริการศาลนั้น ต้องดูปริมาณการใช้บริการด้วยในปัจจุบันการพิจารณาค่าขึ้นศาลจากพยานหลักฐานที่ฟ้องเพียงอย่างเดียวนั้น ส่งผลให้บางคนต้องจ่ายค่าขึ้นศาลน้อยกว่าทนายการศาลที่ใช้ไป และบางคน ต้องเสียค่าขึ้นศาลที่สูงกว่าทนายการศาลที่ได้ใช้ รวมถึงกรณีการคำนวณค่าขึ้นศาลโดยอิงกับพยานหลักฐานเพียงอย่างเดียว ยังทำให้คดีไม่มีพยานหลักฐาน (คดีที่ข้อเรียกร้องไม่อาจคำนวณเป็นเงิน) ซึ่งมีค่าขึ้นศาลอัตราเดียวเพียง 200 บาท ถูกใช้เป็นเครื่องมือไปในเชิงกลั่นแกล้งหรือเพื่อสร้างข้อต่อรอง เนื่องจากผลประโยชน์เบื้องหลัง สูงกว่า 200 บาท กล่าวโดยสรุป เมื่อค่าธรรมเนียมศาลเป็นตัวกลางระหว่างศาลและคดีที่จะเข้าสู่ศาล จึงอาจนำมาใช้ปรับพฤติกรรมบางประการของผู้ใช้บริการศาลให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ผ่านการเพิ่มแรงจูงใจให้คดีที่มีประโยชน์ต่อสังคมถูกนำขึ้นสู่ศาล หรือลดแรงจูงใจในการฟ้องคดีที่สร้างผลเสีย รวมถึงการสร้างกลไกที่มีความชัดเจนและสนับสนุนการใช้กลไกเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในการฟ้องคดี และ สะท้อนการใช้ทนายการศาลอย่างคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

หลัก “ความเสมอภาค” เป็นหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้นอกเหนือจากหลัก “สิทธิ” “เสรีภาพ” และ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หลักการนี้ได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งชี้ชัดให้เห็นว่าหลักแห่งความเสมอภาคเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่โดยการใช้หลักความเสมอภาคที่มีความหลากหลายในการปฏิบัติเนื่องจากสาระสำคัญของข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไปย่อมต้องเป็นความแตกต่างที่ยอมรับได้ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติโดยใช้กฎเกณฑ์อันเดียวกันกับทุกคนเว้นแต่ว่าสถานการณ์แตกต่างกันไปกล่าวคือเหตุการณ์ที่เหมือนกันหรือที่เหมือนกันในสาระสำคัญนั้นต้องได้รับการปฏิบัติโดยกฎเกณฑ์เช่นเดียวกัน แต่หากมีข้อเท็จจริงที่มีสภาพการณ์อย่างเดียวกันก็สามารถปฏิบัติให้แตกต่างกันได้ อย่างไรก็ตามการอ้างประโยชน์สาธารณะเพื่อไม่ต้องเคารพต่อหลักแห่งความเสมอภาคนั้น จะต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะเสมือนเลือกปฏิบัติอันที่เป็นธรรมมุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ ในประเทศไทยหลักความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติเป็นหลักที่ถูกบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลักความเสมอภาคถือเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กล่าวคือ มนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆเช่น เชื้อชาติศาสนา ภาษาและถิ่นกำเนิด หลักความเสมอภาคจึงถือเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและเป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจหลักการที่สำคัญประการหนึ่งต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาของศาลคือ หลักความเสมอภาค ในระบอบประชาธิปไตยเชื่อมั่นว่าหากมนุษยโอกาสที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าจะมีความสามารถที่แตกต่างกันก็ตาม มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตที่ดีร่วมกันได้ ดังนั้นความเสมอภาคจึงหมายถึงความเสมอภาคขั้นพื้นฐานที่จะให้ประชาชนในสังคมเดียวกันนั้นมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกันซึ่งรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญ อย่างเดียวปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล หากปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ตีหรือการ

ปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญเดียวกันก็ตียอมชัดต่อหลักความเสมอภาค คือ หากประชาชนต้องใช้สิทธิทางศาล ต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลเช่นเดียวกันทุกคน แต่ในบางกรณีอาจต้องพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันที่เรียกว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม เช่น ในกรณีการเลือกปฏิบัติเพื่อมุ่งลดความเหลื่อม บุคคลที่ยากไร้ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอต่อการชำระค่าธรรมเนียมศาล ศาลอาจพิจารณาให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้

ทั้งนี้ตามหลักเสมอภาคบุคคลย่อมได้รับการปฏิบัติในสถานการณ์ที่เหมือนกันด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน หรือกล่าวคือ การนำหลักความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติมาใช้กับบุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายเหมือนกันย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน ดังนั้น การที่บุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายเหมือนกันแต่ได้รับการปฏิบัติแตกต่างกันย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติซึ่งศาลยังได้นำหลักความเสมอภาคของบุคคลในการรับภาระของรัฐมาปรับใช้กับคดีแต่หากศาลได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการนำหลักความเสมอภาคมาปรับใช้กับคดีว่า ต้องมีหลักเกณฑ์อย่างไรเพื่อนำไปสู่ความรับผิดชอบของรัฐที่ว่าบุคคลใดได้รับภาระเป็นพิเศษเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นแล้ว บุคคลนั้นควรได้รับการเยียวยาจากรัฐก็จะทำให้หลักกฎหมายดังกล่าวถูกนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในคดีปกครองปรากฏบทสรุปและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1) บทสรุป

จากการศึกษา พบว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความคดีปกครองของไทยมิได้บัญญัติถึงจำนวนที่ตายตัวของการยื่นคำร้องขอให้ศาล การบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ต้องเสียค่าธรรมเนียมในอัตราใดนั้นก็ได้กำหนดเอาไว้เป็นจำนวนเงินที่แน่นอน ดังจะเห็นได้จากบัญญัติ มาตรา 45 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติว่า “การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตาม ทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยข้ออ้างอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้” กล่าวคือคดีอันมีทุนทรัพย์นั้นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล แต่ศาลปกครองได้กำหนดประเภทคดี กรณีคดีคำร้องขอให้ศาลการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ มาตลอดว่า เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติ มาตรา 45 วรรคสี่ มีได้กล่าวเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลสำหรับกรณีตาม มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (๖) เอาไว้แต่อย่างใด หรือไม่ได้บัญญัติให้นำค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาปรับใช้ด้วย จึงเกิดปัญหาความเสมอภาคของตัวความที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ระหว่างศาลแพ่งและศาลปกครอง เพราะการยื่นคำร้องขอให้ศาลการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่อยู่ในอำนาจศาลแพ่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตามอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่หากเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองไม่มีบทบัญญัติให้เสียค่าธรรมเนียม

2) ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้า ปัญหาการกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมศาลในการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในคดีปกครองนั้นเพื่อให้การยื่นคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่อศาลที่อยู่ในเขตอำนาจ ไม่ว่าจะอยู่ในเขตศาลแพ่ง หรือศาลปกครอง อยู่บนหลักแห่งความเสมอภาค ควรบัญญัติหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลสำหรับการคำร้องขอให้บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่อศาลปกครอง โดยควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 45 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 จากที่บัญญัติว่า “การฟ้องคดีไม่ต้องเสีย

ค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือ ส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้” โดยควรบัญญัติเพิ่มความในตอนท้ายต่อท้ายบทบัญญัติเดิมว่า “และการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ หรือเพิกถอนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราที่ระบุไว้ในข้อ (1) (ข) ของตารางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

สมยศเชื้อไทย. (2550). นิติปรัชญาเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 177-178

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 เรื่องความเสมอภาค.

กรุงเทพฯ: องค์การคำของคุรุสภา. หน้า 3.

ถาวร เกียรติทับทิว. (2551). คำอธิบายกฎหมายปกครอง หลักกฎหมายปกครองคดีปกครองวิธีพิจารณาคดีปกครอง

(พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ. หน้า 37.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

หน้า 125-127.

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี